СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 214. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 31-го жовтня 1945. No. 214. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, October 31, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

МАРШАЛ ОСТЕРІГАЄ АМЕРИКУ ПЕРЕД ДЕМОБІЛІЗАЦІЄЮ ЯК НЕБЕСПЕКОЮ ДЛЯ КРАЮ

Начальник головної булави, ґенерал Джордж С. Маршал виголосив реферат на Чотирнацятім Річнім Форумі, уладженім ґазетою Ню Йорк Геральд Трибюн в готелю Валдорф Асторія в Ню Йорку. На першім засіданню в понеділок 29. жовтня, Маршал виразно сказав американському населенню, що Злучені Держави находяться тепер в великій небеспеці, якщо край не буде дальше втримувати військової сили і не вжиє цілої своєї могутности для втримання миру. Як тему промови вибрав Маршал „Відповідальність у пеперемозі". Небеспеку добачує ґенерал в поширенім умовім наставленню американського населення.

Воно вказує, що в Америці відбувається не лише розклад воєнних сил, але з тим іде теж і цілковитий розклад відповідальности за те, що діється в світі. Для сповнення наших зобовязань у світі треба положити основи в нашій мілітарній політиці — твердив Маршал.

Крім ґенерала Маршала промовляв вчасі фозуму ще ґенеральний прокуратор і міністер загранижних справ Австралії д-р Герберт Е. Іват. Він говорив на тему: „Будівництво для майбутности". Потім говорив ще Гаролд Е. Стасен, бувший ґубернатор Минесоти про „Нашу відповідальність на Пацифіку" і Серхіо Осмена, президент Филипинів, на тему: „Будучність Филипин".

ПРЕЗИДЕНТ ВІДКЛИКАВ ВСІ ПОЇЗДКИ ПО КРАЮ.

Всі поїздки по краю, заповіджені на 6 тижнів наперед по ріжних містах, відкликав президент Труман, бо важні справи наказують [illegible]итися в столиці і пильнувати їх пола[illegible]дження. Одною з важних справ є положення на полі праці, а друга справа, яка вимагає безупинної чуйности, це загранична політика Злучених Держав. Заповіджених було 6 відвидин в листопаді і грудни, а всі у західних або південних околицях. Співробітники президента вважають, що такі поїздки це „приватні" поїздки президента і тому на них нема місця в теперішнім часі. Така поїздка, як перегляд фльоти в Ню Йорку, належить до „урядових" і її оцінюють інакше.

КАНДИДАТА НА ПОСАДНИКА В НЮ ЙОРКУ ЗАКЛИКАЮТЬ ДО СУДУ.

Велика судейська Лава („Ґренд Джурі") повіту Кінґс виготовила акт обжалування проти колишнього окружного прокуратора, а теперішнього кандидата на посадника міста Ню Йорк, Вилйема О'Двайера, за недбальство в урядуванню і надужиття в уряді. Вибори мають відбутися вже 6. листопаду. О'Двайер кандидує з рамени Демократичної партії. Проти нього стає ще Републиканець, суддя Йона Ґолдстін і незалежний („Но Діл Парті") Нюболд Морис. Закиди проти О'Двайера відносяться до його урядування ще сперед червня 1942 р., коли то він пішов до армії.

ЛЕТУНСЬКА ПОЛІТИКА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Вчасі переслухання знавців в сенатській комісії бувший полковник авіяції, а тепер високий урядовець в департаменті стейту д-р Джордж П. Бейкер вперше виявив пляни уряду в справі летунської політики. Він каже, що уряд хоче купувати кожного року по 3,000 військових літаків ваги 30,000,000 фунтів. Департамент війни і фльоти повинні мати готове місце для продукції воєнних літаків на випадок конечности. Такі будівлі служилиб вчасі миру для приміщення 65,000 машинових приладів до будови літаків. На випадок „промислової мобілізації" ці будівлі змісця можнаб перемінити на фабрики літаків.

СТАЛІВНІ ВІДКИНУЛИ ДОМАГАННЯ ПІДВИШКИ ПЛАТИ.

Бетлегем Стіл Компані, головна фабрика гармат і залізної продукції, відкинула домагання юнії, щоб піднести робітничу плату на $2 денно. Управа підприємства заявила, що це коштувалоб їх $50,000,000 річно. — Молочарська юнія погодилася з підприємцями без страйку за платню від 48 годин тижнево, але працювати будуть лише 40 годин. Це значить тільки, що 20% підвишки.—Юнія Автомобілевих Робітників, яка орґанізує теж і летунів, наказала вернутися до праці наємцям, які стримали летунський рух між Ню Йорком і Шікаґом. — На знак протесту проти рішення Воєнної Ради Праці, щоб признати підвишку лише на 4% робітникам в телеґрафічних підприємствах, юнія робітників у Вестерн Юніон зарядила страйк на 4 години в пятницю 2. листопаду по цілім краю. Від год. 2. до 6. сполудня не можна буде надати ні одної депеші в цілій Америці.

Почали ударну кампанію за Позичку Перемоги в цілому краю

У всіх околицях Злучених Держав розпочалася кампанія за Позичку Перемоги, яка має принести 11 біліонів долярів при помочи продажу державних бондів. Перший бонд, так званий Рузвелт Меморіял Бонд, закупив президент Труман за $200 у Вашинґтоні. Місто Ню Йорк вже здавна приготовило ударні дружини, щоб розпродати бондів на суму $3,045,550,-000. Зібрання для продажу бондів відбулися в ратуши і на площі Таймс Сквер, де промовляла пані Еленор Рузвелт. „Ми виграли війну, але мир щойно маємо виграти" — сказала вона.

ДАЛЬШИЙ ГОЛОС В КАНАДІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКИХ СКИТАЛЬЦІВ

Минулого тижня північно-виніпеґський посол Алистер Стюарт виголосив у федеральному парляментів в Отаві промову про дотримання умов світового Чартеру. На думку Ссюарта, канадійський уряд найкраще виявив би щирість до Чартеру Обєднаних Держав, як би поспішив з поміччю українцям, на яких країну Німеччина виконала наїзд та які боролися проти націстів, а взаміну зате д істали руїну і депортацію. Тисячі їх вернулося у рідний край, але тисячі інших не бажають вертатись тудя, казав посол. Він звернувся з заклиом до міністра копалень і ресурсів, що, як прийде час розглянути канадійську іміґраційну політику, то він повинен ласкавіше поставитися до тих скитальців, як у минулому.

Проти заклику Стюарта негайно виступив комуністичний посол Ф. Ровз з Монтреалу, який у питомий комуністам спосіб накинувся на всіх українців, що вони про-націсти.

У БРАЗИЛІЇ ЗРЕЗИҐНУВАВ ПРЕЗИДЕНТ ВАРҐАС

Головна кватира поліції в Ріо де Жанейро в Бразилії оповістила, що обовязки президента держави обняв предсідник Найвищого Суду Хозе Лінярес після того, як Хетульо Варґас, президент Бразилії за останніх 15 літ, зрезиґнував із свого уряду. Як причину резиґнації подають це, що деякі військові ґарнізони приготовилися до револьти перед надходячими виборами.

Ямашіта прислухується і ще буде довго прислухуватись звідомленням про японські злочинства

На судовій розправі проти японського ґенерала Томоюки Тамашіти, обвинуваченого за участь у воєнних злочинствах, зізнавала филипинка, Хуста Ґвідо, жінка підполковника Филипинської Армії, що пішов у підпілля і так боровся з японським наїздником. Розповіла, як японські моряки зловили її чоловіка і трьох синів та усіх замордували. Вона з гордістю розповідала про мужа, як він боровся у підпіллю. Ґен. Ямашіта, як описують кореспонденти, дуже пильно вслухувався в те, що вона розповідала.

НАДІЮТЬСЯ, ЩО СОВЄТИ ТАКИ ВИШЛЮТЬ СВОГО ПРЕДСТАВНИКА

Зачалися наради Дорадчої Комісії для справ Далекого Сходу. Наради відбуваються в Вашинґтоні. При отворенню нарад були представники девять держав. Ще має надіслати свого представника Індія. Тому, що тут іде властиво головно про Японію, вважають конечним, щоби був теж і заступник Совєтів. Щодо цього велися вже віддавна переговори, але безуспішні. Та Вашинґтон надіється, що Сталін вкінці таки згодиться ще вислати представника.

ҐЕН. МЕКАРТУР ДОБИРАЄТЬСЯ ТЕПЕР ДО ЯПОНСЬКИХ ТРЕСТІВ

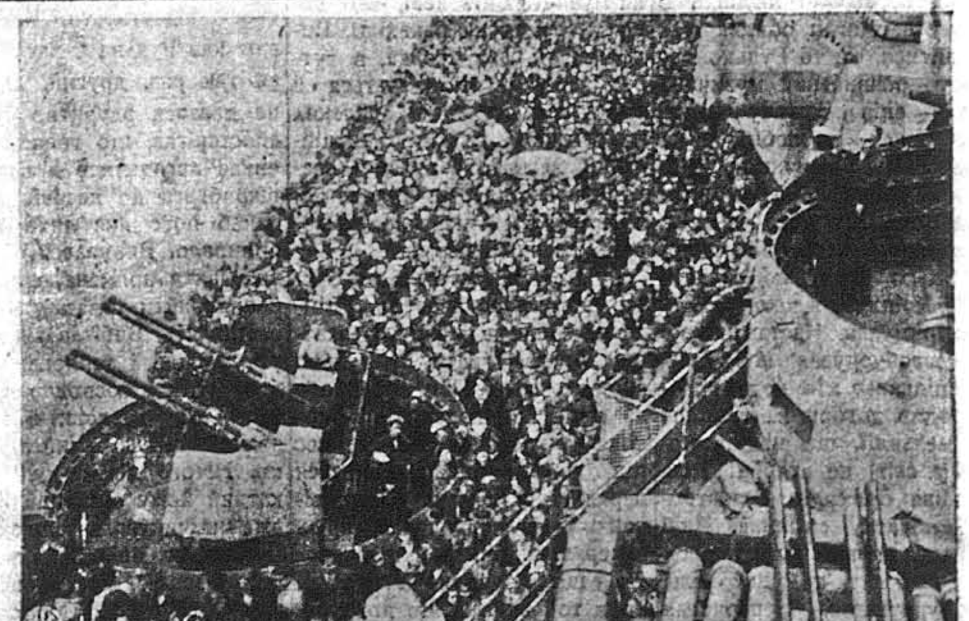
Повзято кроки, щоби пізнати, оскільки завинили у вибусі війни ті японські магнатські фамілії, що в їхніх руках була майже вся продукція Японії та її фінанси. Ґен. МекАртур наказав зібрати всі фінансові та статистичні дати, звязані з продукцією і фінансовими операціями т их фамілій і то за час від 1935—1944.

НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ БАНКУ АНҐЛІЇ ПЕРЕЙШЛА У ДРУГОМУ ЧИТАННЮ

В британському парляменті перейшов законопроект про націоналізацію Банку Анґлії в другому читанню 348 голосами проти 153. Опозиція арґументувала своє становище тим, що націоналізація є оправдана тоді, коли іде про підприємство, що іде проти національних інтересів. А такого не було з Банком Анґлії.

ДЕ ПОДІТИ 12 МІЛІОНІВ НІМЦІВ, ЩО ЇХ ЗАБИРАЮТЬ З ІНШИХ ЗЕМЕЛЬ?

Британія, Франція, Совєти та Америка погодились щодо того, що вони мають розділити між свої зони у Німеччині тих 12 міліонів німців, що мають бути забрані з Польщі, Чехословаччини і Мадярщини. Та тепер питання: Скільки на яку зону призначити? Виходить, що найбільше переселюють на американську зону. Американці нарікають, що Совєти шлють самих хворих і старих. Вони навіть уже сказали представникам Совєтів в Аліянтській Комісії, що вони таких німців більше не приймуть, а тільки таких, що можуть працювати.

НЮЙОРЧАНИ ОГЛЯДАЮТЬ ІСТОРИЧНИЙ ПАНЦИРНИК „МІЗУРІ".—Як до ріки Гудсон приплив панцирник „Мізурі", славний з того, що на ньому відбувся акт формальної японської здачі, то посунули маси народу, щоб оглянути цей воєнний корабель. Кожної години оглядало яких 10,000 нюйорчан.

БРИТІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР АТЛІ ПРИБУДЕ ДО ВАШИНҐТОНУ НА ВАЖНІ НАРАДИ

В Лондоні й Вашинґтоні проголошено, що десь у половині листопаду прибуде до Білого Дому британський премієр, Клемент Р. Атлі, щоб переговорити з президентом Труманом тайну атомової бомби, над якою працювали згідно Злучені Держави, Канада та Анґлія. В тому самому часі прибуде до Вашинґтону теж канадійський премієр В. Л. Мекензі Кінґ. Ініціятива тої візити вийшла з Лондону. Сам президент Труман є за те, щоби відбувались наради Трьох, себто представників Злучених Держав, Британії та Совєтів. Мабуть і тепер звернуться до Сталіна, чи не міг би він прибути на згадані наради, але сумніваються, щоб він дійсно прибув. Очевидно, що будуть обговорені в Вашинґтоні теж й інші важні справи, як: 1) Американсько-британські торговельні та фінансові взаємини, 2) Справа жидівської еміґрації до Палестини, 3) Відносини до Росії, коли іде про краї в Европі, що по визволенню зістали під совєтською контролею, а в яких Росія робить усе на власну руку і наставляє там уряди, що противиться умові, яка була заключена між Америкою, Анґлією і Совєтами, 4) Коли і скільки війська відкликати з Европи, 5) Анґльо-американська програма взаїмної оборони. Та в Лондоні стоять таки при тому, що справа з атомовою бомбою є найважніша.

ЩО БУДЕ З ДАРДАНЕЛЯМИ?

Ведуться переговори між урядами Британії та Злучених Держав в тому напрямі, щоб узгіднити спільне становище обидвох потуг до Дарданельських проток, які й тепер під зарядом Туреччини. Фактом є, що умова в Монтре щодо цеї справи вже перестаріла, хочби тому, що учасником була Японія. Далі Росія натискає на Туреччину, щоби дала згоду на совєтські бази в Дарданелях, як і вимагає ще від неї відступлення пограничних територій, Карсу й Ардагану. Туреччина на це не погоджується. Тепер та справа мусить прийти під міжнародне вирішення і тому важно Анґлії знати, яке становище займе Америка. Справу цю комплікує до певної міри те, що Росія каже, що як Злучені Держави можуть домагатись для своєї забеспеки баз на Пацифіку, а Анґлія хоче держати для тої самої цілі контролю над Суезьким каналом, так чому Совєти не малиб контролювати Дарданелів — теж задля своєї забеспеки.

ІНДОНЕЗЦІ ДАЛІ ВОЮЮТЬ.

Якби то дивно не виглядало, але так є, що Ахмед Соекарно, президент „Індонезької Республики" та голова революційного, самостійницького руху, вратував життя цілому британському ґарнізонови в Сурабаї на Яві, що мав 1,600 вояків, а проти якого пішли узброєні повстанці в числі понад 10,000. Вбито 25 британсько-індійських вояків, а потім здержано наступ повстанців на заклик Соекарна та проголошено завішення зброї.

НЕ КОРИСТАЮТЬ З ЗЕМЕЛЬНОГО НАДІЛУ.

В Польщі нова влада розпарцелювала 9,000 великих маєтків, а землю розділила між 372,000 селян. Та, пише американський кореспондент Ґледвин Гил, пожитку з того селяни таки не мають, бо не мають чим землю обробити. Знов земельні власники розбрились. Одні пішли на державну службу, а другі остали по селах та бідують разом з селянами. Ті останні, як каже кореспондент, ще навіть їх тут і там годують.

ЩЕ ПРО ОДНУ РЕСПУБЛИКУ У СОВЄТАХ!

Називається вона, як звідомляють з Москви, Танну Тува. Стала вона „незалежною" вже в 1926 році, але щойно на другий рік вишле своїх депутатів до Москви. Та республика має бути „автономною частиною Іркутської провінції". Головне місто Кізиль. Положена вона на окраїнах Зовнішної Монголії. Давніше вона була під пануванням китайців за династії Манчу. Та як в Китаю зачались в 1911 році неспокої, то царська Росія взяла ту країну „під опіку", а в 1916 році вислала там військо для „охорони російських кольоністів". А потім уже „заопікувався" нею совєтський уряд.

ДАЮТЬ НІМЦЯМ АДВОКАТІВ.

Аліянти, що судитимуть передових німецьких воєнних злочинців в Нюрмберзі, вже зачали призначувати кожному з них адвокатів. Коли іде про націстівського дипльомата, Франца фон Папена, і провідника ґітлерівської молоді, Бальдура фон Шіраха, то вони дістали найспосібніших німецьких адвокатів. Перший Кубушока, а другий Йозефа Савтера.

„ВІН І ТАК БУВ ДО НІЧОГО!"

Таке сказав Герман Ґерінґ, націст ч. 1. про Роберта Лея, як довідався, що він повісився.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НЕ БУДЕ КОМПРОМІСУ ЗІ ЗЛОМ!

Поневолений світ, що стогне під диктатурами і гнобителями, повинен би лекше відітхнути, почувши промову президента Трумана, що він її виголосив минулої суботи знагоди „Дня Фльоти". Тим більше, бо президент виголосив принципи американської заграничної політики в такому моменті, коли наш край маніфестував свою збройну силу, яка є і остане першою у світі, і то не тільки для оборони Америки, але і на пригнуздання тих, що не хотілиб з нами годитись на спокій і викликувалиб нову війну. Як широко розуміти це, що викликує війну, це вже справа великої дипльоматії, яка, як це звичайно буває, раз ті речі ширше розуміє, а раз вужче — в міру обставин та інтересів. Мабуть саме на ту різну інтерпретацію, подиктовану радше інтересами як принципами, рахують Совєти, бо так сталось, що совєтська урядова преса виписала чи не найбільші похвали, розбираючи промову президента. На диво, подібно заговорила і преса в Еспанії ґен. Франка. А прецінь, коли брати справи здоровим розумом, то в Совєтах та Еспанії, якщоб там заговорили щиро, малиб найменше чого радіти з тих принципів, що їх проголосив президент Труман. Зокрема не малиб чим радіти Совєти, хіба що хотілиб поставитись чесно до тих вимог, які видвигнув президент Труман як основні американської заграничної політики. Та так, цілком певно, не є. Вони удають, що це їх не торкається...

Коли брати промову президента з нашого боку, то нам американцям, можна радіти, що в тому критичному часі президент Труман відважно проголосив далі діючими в Америці ті ідеали, якими вона досі жила. Президент Труман затвердив живучий ідеалізм Вилсона і те, що проголошував президент Рузвелт в Атлянтійськім Чартері. Все те він визнав як таке, що випливає з основ американського ідеалізму. Правда, він дав зрозуміти, що невсе те може статися зараз, навіть при підписанню мира. Деякі аґресії й деякі наставлені силою режіми не будуть Злученими Державами визнані. Деякі територіяльні зміни, як можна догадуватись, не будуть визнані, бо не наступили за згодою народу тих територій, знов інші зміни будуть наразі толєровані. Як це треба точно розуміти і до яких країв і народів примінити, можна тільки догадуватись. Одначе це все скоро вияснитьcя, бож Злучені Держави будуть мусіти практично примінювати до дійсности те, що сказав президент. Оскільки це заторкне українські землі, певно це знаємо, хоч повинно заторкнути. І як вже не всі українські землі, то принаймні західно- українські! Та безогляду на те, яка буде практична хвилева політика уряду, принципи, що виголосив президент Труман як принципи Злучених Держав, дають українському народови повне право рахувати на попертя Америки в його змаганнях визволитись спід терору й окупації. А нам, американським українцям, повинно це все додати отухи, бо президент потвердив ті принципи, які ми завжди голосили і на яких опирали допомогу визвольним змаганням українського народу. Президент сказав: не буде компромісу зі злом. То й не повинно бути компромісу зі злом в Україні.

Підстави американської заграничної політики

У своїй пропамятній промові з нагоди святкування Дня Фльоти, в суботу 27. жовтня в Ню Йорку, президент Гері С. Труман заявив, у приявности міліона людей, що між переможними державами нема таких спірних інтересів, яких не можнаб наладнати. Одначе їх розвязка — твердив президент — вимагає з одної сторони вирозуміння, а з другої — сильної руки. А теж і постійного придержування високих засад, які отсе проголошуємо. Згадавши про силу Америки, оперту на найбільшій у світі морській фльоті, на велитенській повітряній фльоті і на загальнім вишколі громадян, президент подав причини, чому нам потрібна така сила.

„Ми потребуємо такої збройної сили для сповнення чотирьох головних завдань:

„Перше: наша армія, маринарка і повітряна сила, у співділанню з нашими союзниками, мусить ввести в життя умови миру, наложені на наших переможених ворогів; друге: ми мусимо сповнити наші мілітанрі зобовязання, які підиймаємо як член Орґанізації Обєднаних Держав, тобто підтримати тривалий мир навіть і силою, як зайде така потреба; третє: ми мусимо співділати з іншими американськими державами, щоб втримати територіяльну недоторканість і політичну незалежність країв у Західній Півкулі; четверте: у цім стурбованім і непевнім світі наші військові сили мусять бути вистарчальні до сповнення нашої основної місії, наложеної на нас конституцією Злучених Держав, а це „подбати про спільну забеспеку Злучених Держав".

„Ми змагаємо до цього, щоб уживати нашу військову силу лише для збереження миру в світі. Бо ми знаємо, що це єдина певна дорога для забеспеки нашої власної свободи.

„Оце є підстава заграничної політики народу Злучених Держав. Заграничиа політика Злучених Держав спирається сильно на підставах правовости і справедливости. Виконуючи ці засади, ми будемо твердо стояти при тому, що ми вважаємо за добре і ми не дамо нашої згоди на ніякий компроміс з злом". Опісля президент проголосив наступні

Підстави Заграничної Політики.

1. Ми не шукаємо територіяльного розросту або себелюбних надбань. У нас нема плянів аґресії проти ніякої держави, великої чи малої. Ми не маємо на думці таких цілей, які доводилиб до зудару з мирними намірами якоїнебудь держави.

2. Ми віримо в можливий поворот суверенних прав і самоврядування для всіх народів, які були відібрані їм насильно.

3. Ми не одобримо ніяких територіяльних змін у ніякій приязній частині світу хіба, що вони відповідають свобідно висловленому бажанню інтересованих народів.

4. Ми віримо, що всі народи, підготовані до самоврядування, повинні дістати дозвіл вибрати свою форму правління на підставі свобідно висловленого вибору без вмішування якогонебудь чужинного чинника. Це має статися як в Европі, в Азії й Африці, так і в Західній Півкулі.

5. При скомбінованій і прихильній співпраці наших воєнних союзників ми повинні помогти переможеним ворожим державам встановити мирний демократичний уряд на підставі їхнього власного вибору. І ми повинні змагати наладнати світ так, щоб у ньому не моглиі існувати націстівський та фашистівський режім ні- військова аґресія.

6. Ми повинні відмовити признання всякому урядови, накиненому якомусь краєви насиллям якоїсь чужої держави. В деяких випадках може не вдатися недопустити до накинення такого уряду, але Злучені Держави не будуть визнавати таких урядів.

7. Віримо, що свобода моря прислугує усім державам, та що всі вони мають рівне право до плавби на пограничних ріках і водних шляхах, які переходять через більше ніж один край.

8. Віримо, що всі держави, приняті до громади націй, повинні мати доступ до виміни і користування сирівцями світу на підставі однакових умов.

9. Віримо, що суверенні держави Західної Півкулі, без постороннього вмішування спозa цеї півкулі, повинні працювати разом як добрі сусіди при розвязуванню своїх спільних питань.

10. Віримо, що повна господарська співпраця між усіми державами, великими й малими, є конечна для поправи життєвих відносин по цілому світі і для встановлення свободи від напастей та від недостатку.

11. Будемо дальше змагати до поширювання свободи вислову й релігії по всіх миролюбивих просторах світу.

12. Ми переконані, що збереження миру між державами вимагає орґанізації Обєднаних Держав, складеної із усіх миролюбивих націй світу, які хочуть на випадок потреби вжити сили для забеспеки миру".

Проголосивши ці підстави заграничної політики, президент Труман ще сказав, що винахід атомової бомби не зміняє основних засад заграничної політики Злучених Держав, лише їх прискорює. Винахід атомової бомби не може ждати на вирішення, як нею орудувати аж до часу викінчення форми Орґанізації Обєднаних Держав. Тому Америка починає переговори в цій справі з Анґлією й Канадою, а опісля з і ншими державами. Покищо Америка вважає себе опікункою для збереження атомової бомби. Тому, що ми є миролюбовий нарід, світ знає, що ми не надуживаємо цього довіря.

Повторивши ще раз запевнення, що ціллю американського народу є втримання миру при співпраці цілого світу, президент висловив надію, що Бог Миру додасть американському народови цеї терпеливости і витривалости, якої потребує нарід, який іде Божими стежками.

Петро Солуха.

Брехня й терор—така природа совєтської влади

(Надіслане до „Свободи" з Европи).

4)

Воля віри та сумління.

„Воля віри та сумління!" — розпинались большевики в 1917 р. Дали вони народові волю віри? — Ні.

„Опіюм для народу" назвали вони релігією. Найжорстокішою боротьбою відповіли вони на всякий прояв релігійного життя. Весь державний, партійний, комсомольський, профспілковий апарат, школа, наука, кіно, театр і вся совдепська преса були кинуті на боротьбу з релігією.

Утворено спеціяльний орґан для боротьби з релігією: Спілку войовничих безвірників", на чолі якої стояв Ґубельман (Ярославський). Відомий у Совдепії „придворний поет — підлабузник Д. Бідний" написав брутальний пашкіль на Євангелію, і большевицький уряд не посоромився дати свою санкцію й піднести своїм громадянам порноґрафічний твір, як зразок клясичної антирелігійної художньої творчости. Навіть у той час, коли совдепська влада повела боротьбу з хуліґанством, специфічна російська лайка не переслідувалась і не вважалась за хуліґанство. Очевидно, большевицька влада вважала оту лайку, де згадувалося віру, Господа, Бога й матір, за найліпшу антирелігійну пропаґанду.

Щороку перед Різдвом та Великоднем переводилась спеціяльна антирелігійна пропаґанда, щоб примусити нарід не святкувати найбільших його релігійних свят. В ці дні посилено працювати кіно, театри, провадились доповіді, засідання, аби відтягти людей від церкви, від релігійного свята. Улаштовували антирелігійні карнавали, а то й просто глумились над вірою і над людьми, орґанізовуючи під церквою комсомольські блюзнірства над Службою Божою, що правив за священика якийсь комсомолець, одягаючись в церковні ризи. Отже, в церкві Службу Божу правив священик, а під церквою комсомольці. Так було в Богуславі на Київщині, в манастирі, на Великдень.

Школа й профспілки пильно стежили, щоб у ці дні кожний учень прийшов до школи, а робітник та службовець вийшов на роботу. Ще більше стежили, щоби, боронь Боже, на Великодні свята дитина не принесла до школи, а жінка на роботу, пофарбованої крашанки або паски, а на Різдво, щоб не колядували. Так глумились і висміювали українську віру.

Але всього цього було мало. Разом з антирелігійною пропаґандою совдепська влада почала застосовувати насильство, терор. Почали зачиняти церкви, робити з них клюби, комори на зерно, курники, антирелігійні музеї і нарешті розбирати їх на всякі потреби. Не забули, звичайно, застосувати терор і проти духівництва: митрополитів, єпископів, пан-отців, а також і проти віруючих. Скрізь на засланні можна було бачити православне духівництво. Забороняллося приймати дітей духівництва до школи, а також на роботу.

Окрім того, большевицька влада намагалась викликати церковні розколи, щоби розвалити релігію зсередини, бо внутрішні незгоди, сварки й чвари найбільше руйнують всяку справу. Нарешті, загрожували, примушували духівництво відмовлятись від священицького стану, зрікатися віри, обіцяючи їм за це великі й багаті милості, а потім жорстоко обдурювали їх.

Треба віддати велику пошану й належну справедливість Українській Автокефальній Церкві, яка, народившись у вогні й бурі революції, будучи ще молодою й змагаючись в боротьбі за своє існування, поперше, проти переслідування збоку совєтської влади, а подруге, проти поборювання її й цькування збоку московсько-словянської церкви, зі всією молодою енерґією і завзятістю сміливо, чесно і самовіддано служила своєму народові, по - мученицькому відстоювала православну віру й Церкву Христову і свій обовязок виконала до кінця. Большевицька влада врешті заборонила Українську Автокефальну Церкву, а її духівництво зіслала. Так виконала совєтська влада свою обіцянку — „воля віри та сумління!".

Те, що тепер у Совдепії настановили патріярха всієї Росії, відчинили церкви, дозволяють правити Службу Божу й червоноармійців ротами водити до церкви, хіба це не є обдурювання народу? Все це робиться не як визнання віри, не тому, що большевики почали вірити в Бога, а людям дозволяють вільно вірити, а тому, що вони використовують релігію для своїх інтересів. Тому, що большевики хотять примусити ще й віру служити невіруючому Сталінови. За те, що відчинили церкви й дозволили людям ходити до церкви, за це в церкві з амвони славлять невіруючого Сталіна як „Богом послано вождя народів". Якби совдепська влада не мала користи з цієї справи, то вона церков не відчиняляб. Большевицька влада просто глумиться тепер над християнською вірою! Тим більший гріх і сором падають на голову митрополита Олексія, блюстителя престолу патріяршого (після смерти патріярха), котрий оте все знає і погодився грати кумедію в релігію. Московська православна церква пішла служити большевикам. Большевики зробили тепер з церкви „аґітроп" в користь комунізму, який не визнає релігії.

Сталінови було треба повідчиняти церкви, бо, підсунувши свої армії до кордонів Польщі, Західної України, Румунії, де авторитет релігії стоїть високо, він хотів показати народам цих країн, що в СССР ставлення до релігії вже змінилось і совєтська влада навіть бере тепер під свою охорону всі віри, бо Совдепія — багатонаціональна держава. Виставляючи себе опікуном кожної віри, Сталін проводить в життя і деюю російських імперіялістів, які мріяли, щоб всіх православних обєднати під владою московського царя, так, як папа римський обєднує всіх католиків і зробити так з Москви III. Рим. Отакто тепер совдепська влада обдурює народи, використовуючи віру! Отак тепер червона Москва продовжує здійснювати імперіялістичні прагнення білої царської Москви, тобто російських імперіялістів.

Пролетарський суд.

Не можна не сказати хоч кілька слів про большевицький суд. В той час, коли кожна держава, кожний нарід прагне піднести свій суд на найвищий щабель правди й авторитету, совдепська влада фактично дискредитувала й обпаскудила ідею правосуддя. Всім відомо, що завданням суду є вияснити злочин і провину підсудного, а видаючи судовий вирок, керуватись законом. Чи так робить большевицький суд? — Ні.

Совдепський суд своїм завданням має, в першу чергу, вияснити соціяльне походження підсудного. Від цього соціяльного походження і залежить, як суд поставиться до підсудного: чи милостиво, чи суворіше його судитиме. Судовий вирок суд ухвалює в основному не на підставі закону, а на підставі „революційного сумління". Отже, за один і той же злочин, залежно від соціяльного походження, закон карає неоднаково. У XX. століттю судять, керуючись не законом, а насамперед і в основному „революційним сумлінням", а тому ми маємо не суд, а справжній глум. Бо й справді, що таке „революційне сумління"? Як і чим його зміряти? Адже це — абстрактне поняття. У кожного совдепського громадянина своє „революційне сумління". Воно залежить від виховання, освіти, політичних поглядів, характеру, звичок, вроджених властивостей та інше. Скільки совдепських громадян, стільки революційних сумлінь.

Цигана одного разу спитали, де правда, у кого її шукати? Він відповів: „Правда є тільки в мене та в Бога трошки". По циганському виходить, що навіть у Бога нема всієї правди, а тільки у нього одного. Большевики саме так і кажуть, що справжня правда тільки в них.

Совдепський суддя — це той самий циган, і в кожного з них — своє революційне сумління. Як же можна віддати весь нарід на поталу суддям з циганським сумлінням? — Такий совдепський суд! Це не суд правди, а суд беззаконня.

Все бреше, і скрізь терор.

Якої галузі совдепського життя ми не торкнулись: науки, преси, мистецтва, радія, дипльоматії, ґенеральної лінії партії і т. д., скрізь брехня, скрізь обдурювання, а над усім цим панує терор. Брехня й терор — така вже природа совдепської влади.

(Кінець).

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміґрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

102)

Над вечір, йдучи якось зо стації, здибав на дорозі постріленого пса. Хотів проминути його: мало людей, не псів, гине по світі? Пес міг бути скажений, або дуже шкідливий. За щось же його пострілено! Та й як тягнути його миль з чотири до хати, чим кормити? Порівнявшися з псом пристанув. Цей потиху скімлів лежачи, мудрими очима споглядав на проходячого. В тих очах відчитав Безхатний біль і розпуку і німе благання помочи. Вираз очей страждучої тварини надто зближений до очей людини. Чи тому, що муки й страх смерти ушляхотнює тварину, чи може той же страх смерти ужудоблює людину. Щосх здригнулося у Безхатного душі. Звалив пса на оберемок. Він заскімлів голосніше, далі вдячно лизнув обличча свого рятівника сухим язиком.

Добре впрів, поки дотягнувся з живим тягарем до хатини. Промив і позаливав йодиною наскрізь прострілені груди, положив у теплі коло кухні. Пес перестав дрожати, цілими годинами зализував поранені місця. Четвертого дня почав їсти, а через тиждень вже вставав, повільно ходив по хаті. До двох тижнів зачав погавкувати на всякий підозрілий рух знадвору. Безхатний назвав його Рудьком.

Пес виявив себе метким. Розуму мав либонь малощо менше від пересічної людини. В одному не могли обидва ніяк погодитися. Чи то Рудько мав занадто розвинений музичний слух, — спів і музику любив, чи навпаки — не любив, — чи може своїми музичними здібностями хотів перевищити Безхатного, хто його знає?... Тільки гри чи співу Безхатного Рудько байдужно слухати не міг. Кріпився в початках, та не витримував. Наставляв вуха, настобурчував шерсть, хвіст підгинав між ноги, голову зводив догори і... виводив такі мельодії, що ніякий Карузо у світі не втявби! Така Рудькова прикмета Безхатного з початку смішила. Далі сердитися почав. Тільки брався за скрипку, а Рудько вже настобурчувався. З першими тонами скрипки брався підтягати й він на всі лади, на всі бемолі й дієзи. Сердитий господар переставав грати й вичитував псови нотацію:

— Ти, Рудьку, тварина бездушна. Хібаж ти розумієшся на музиці? Витягаєш, наче пяний паламар на панахиді. Виводиш ти, що правда, з чуттям. Мабуть відзивається в тобі інстинкт твоїх далеких прабатьків, вовків канадійських, звенять у вухах їх несамовиті концерти. Будеш мені вторувати — на двір, на мороз вижену! Зрозумів?

Рудько винувато кліпав очима, вистукував хвостом. Упімнення здалися нінащо. Безхатний брався грати, а Рудько знов за своє. Проганяв його на двір і з півгодини мав спокій. Трохи намерзшися пес підходив до вікна, спинався передними лапами на підвіконник, заглядав у хату крізь замерзлі шиби, ніби з цікавости, що пороблює господар. Коли той вдавав, що його заходів зовсім не бачить, Рудько пригадувався голосним гавканням.

Поза неоднаковим розумінням музики між псом і людиною царювала неабияка згода, взаїмна прихильність. На час своєї відсутности Безхатний замикав Рудька в хаті. Сталося так раз, другий, далі пес не давався здурити. Як лиш спостерігав, що господар починає лагодитися в подорож, шкрябався до дверей, гавкав, начеб його яке лихо з хати випирало. Виривався з хати і вже ніяка примана, ніякі прохання зайти назад у хату не заставлять. Вибігав аж на дорогу, сідав і терпеливо ждав поки йтиме господар. Не давався ніяк і зловити, хоча у звичайний час самий ліз у руки. Нічого діяти, купив Безхатний йому ошийник і сміло вже чимчикували завше вдвох. До Рудька, правда, ніхто й не признавався. Траплялися покупці, склепарі. Пропонували господареви чверть сотки долярів. Один давав аж сорок. В крізу гроші неаби які, але грошолюбом Безхатний не був, не віддав Рудька й за дві сотки...

І так жили людина й собака мирно, у добрій злагоді. Безхатний тішився вірним приятелем, гейби Бог зна яким набутком. Пес — не людина, не обмане, не зрадить. Великих псів і коней любив змаленьку, ніколи їх не скривдив. Відчував відразу до малих псів, всяких пуделів і болонок. Вони видавалися йому чимось штучним, неприродним. Не терпів також бульдоґів за їх огидний вигляд.

А в околиці, між тим, його особа викликала неаби яке зацікавлення. Бо й деж таки! Еміґранти всі поголовно на допомозі сидять, а цей живе відлюдно, платить за хату, за харчі! Видно гроші має! Може де банк ограбував, на фармах з грішми ховається? Ще пса великого кормить!

(Дальше буде).

Що писала "Свобода" тому 40 років?

12. жовтня 1905.

СКІНЧИЛИ БУДУВАТИ ТУНЕЛЬ ПОПІД ГУДСОН.

Нарешті скінчили будувати тунель, який веде від Мортон Стріт в Ню Йорку попід ріку Гудсон на 15-ту вулицю в Джерзі Сити. Тунель збудований в той спосіб, що на дно ріки клали величезні труби, котрі потім скріпляли одну з другою так, що вони творять одну довгу трубу, котра саме є тунелем. Упродовж півтора року тунель буде викінчений і буде відкритий рух через нього.

БРАТСТВО СВ. НИКОЛАЯ — КАНАДІЙСЬКИЙ СОЮЗ.

Українці, замешкалі в Канаді, не мали до тепер ще жадної організації, а жили одинцем. Перший початок до заснування братства на взір тих, які існують в Злучених Державах, заснував о. Гура у Виніпеґу на зібранню 11. вересня 1905. в церковній салі під новою українською церквою на розі вулиць Стела і МекҐреґорі. На тім мітингу засновано братство св. О. Николая і на початку приступило до нього 76 членів. Уряд вибрано такий: предс. о. М. Гура, заст. Тимко Ястрембський, секр. Володимир Карпець, кас. Максим Левицький. — Дня 21. вересня відбувся другий мітинґ братства, на котрім засновано „Канадійський У. Н. Союз" на взір У. Н. Союзу в Злучених Державах. Урядниками вибрані: о. М. Гура, предс.; Микола Гладкий, секр.; Олекса Рожко, касієр. До контролі: о. Р. Волинець, Микола Котлярик і Максим Левицький. Крім того 6 радних.

СТРАЙК УКРАЇНЦІВ В БРАЗИЛІЇ.

У провінції Парана в Бразилії ще від р. 1896. почали розміщувати українців по кольоніях, а велике число затруднено при всяких роботах в столиці. Багато їх стало до праці при залізниці, що будувалася до Куритиби. Куритиба це була така оселя, що навіть не заслуговує на назву міста: там були деревляні буди, що не мають вигляду домів. Тепер це вже столиця провінції. До Куритиби будують залізницю, але платять при цій роботі далеко менше, ніж при будові в Куритибі. Ще завелося так, що українцям платять нижче, ніж напр. Італійцям, котрі зараз страйкують, як їм не подобається. Та з часом італіяни почали негодувати на наших людей за те, що вони брали нижчу платню і тим ломили страйк. Вони приневолили українців до страйку і в той спосіб навчили українців добиватися кращої плати для себе і йти солідарно з іншими робітниками.

КОМУНІКАТ

Торонто, 23. жовтня 1945. — Сьогодня відбулися тут наради представнкиів Комітету Українців Канади і Українського Конґресового Комітету Америки. Участь в нарадах взяли: від К. У. К. о. д-р Василь Кушнір, президент, адв. Т. Ґуменюк, діючий голова К. У. К. в Торонто, і Василь Гультай та Мих. Гетьман, члени Ширшої Ради К. У. К. Від Українського Конґресового Комітету Америки: Стефан Шумейко, голова, і Дмитро Галичин, касієр.

Предметом нарад були біжучі важні справи відносно діяльности обидвох Комітетів. Особлившу увагу присвячено несенню допомоги українським жертвам війни в Европі та підприняттю відповідних кроків у міродайних чинників у вирішенню їхньої долі.

Для успішної праці рішено скоординувати діяльність обидвох Комітетів, а рівночасно візвати українське громадянство Канади та Злучених Держав видержати непохитно на свойому національному становищі.

Учасники нарад прийшли до заключення, що така важна й траґічна хвиля в життю українського народу, як теперішня, вимагає повної та совісної співпраці всього українського громадянства на американському континенті.

ЗА КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ:

о. д-р Василь Кушнір,
президент.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ:

Степан Шумейко, голова.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

МОНЕСЕН, ПА.

Праця для допомоги.

Наша громада, що гуртується при українській православній церкві св. Миколая, не занедбує своїх народних обовязків, як це показується із понижче поданого спису. Час до часу іде тепер збірка на допомогову акцію для наших братів в Европі згідно із закликами Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету з Філядельфії. Успіх в складках досі такий: Український Політичний Запомоговий Клюб (другий раз) $100; а по $10: о. Григорій Пипюк (другий раз), Дмитро і Надія Проць, Петро Проць (бувший вояк); по $5: зложили: Софія Манявська, Микола і Павліна Хомуш, Василь і Марія Дацько; по $3: Катерина Хомуш (учителька), Олена Хомуш; по $2: М. Коваль, С. Хлипнич, Т. Проць, М. Чупіль, Анастазія Мазур; дальше по $1: Г. Коник, Антоніна Крицька, М. Данькевич, Е. Проць, І. Кудлик, І. Супливчак, А. Чайка, Катерина Грицко, Й. Дикий, Катерина Бачинська, І. Бачинський (мол.), Ю. Страхоцька, Марія Страхоцька, Юлія Лучків. — Разом $173.50.

Збірка йде дальше і треба надіятися свіжого успіху.

Г. П.

ЩО ПИШУТЬ?

УРИВКИ З ЛИСТА ПРАВОСЛАВНОГО ЄПИСКОПА, ЯКИЙ ПЕРЕБУВАЄ В НІМЕЦЬКИХ ТАБОРАХ.

(Нижче подані відомости переслані листами з Европи, висланими у перших днях вересня 1945).

* * *

...Живемо всі ми під постійною загрозою бути вивезеними до СССР. Вже один з наших епископів (епископ Платон Рівенський) сидить під арештом і його силою хочуть вивезти „на родіну". Сьогодні довідався, що большевицька комісія була на мойому мешканні і питалась за мною. Щодня надходять вістки про примусовий вивіз до СССР українців, за якими зараз большевики уряджують формальне полювання. Що буде — Бог знає. З польських таборів ніби большевики ще не мають права брати людей. Але, гадаю, що й туди почнуть заглядати. Як бачите, кругом зле.

Формально вивозу до СССР підлягають лише громадяни СССР, польські громадяни ніби мають право вибору, а старі еміґранти (нансеністи) ніби не мають взагалі чого боятись. Але починають вже заглядати до приватних помешкань і людей викрадати, напр. ґен. Вовк і інші. Доконче треба в Америці і в Канаді счинити крик та звернути опінію світу на те, як приневолюють людину йти на вірну смерть!...

Очевидно, наші потреби тут є многогранні, бракує нам від їжі до білизни, але про це все люди забули, маючи на увазі лише одно: врятувати якось життя. Трудно мені при таких обставинах зібрати думки й написати щось до ладу.

Вважаю, що сьогодні українські орґанізації Америки й Канади повинні перебрати всю акцію в свої руки. Вони одні мають змогу вільно й свобідно репрезентувати нашу справу та взяти нас в оборону. Це вони мусять зрозуміти...

Справа Єпископа Рівенського Платона (Артемюка).

У звязку з приїздом до Бад Кіссінґен совєтського представника, завдання якого було вишукування й вивіз до СССР совєтських громадян, місцевий американський командант, почfirst від 8-го серпня ц. р., почав викликати до себе всіх українців (варто підкреслити, що тільки українців, хоч у Бад Кіссінґен були й москалі, білоруси, жиди, поляки, литовці, латиші, й естонці) і, після короткої розмови, керував їх до згаданого вище совєтського представника. Цей мав ствердити, чи дана особа є громадянином СССР, чи ні.

Дня 9-го серпня американський командант викликав до себе всіх перебуваючих у Бад Кісінґен українських православних епископів. Зявилися до нього лише епископи Дубенський Вячеслав і Рівенський Платон, що на той час ще перебував в Бад Кісінґен. Командант зачав їх намовляти вертатись до СССР. Єпископ Вячеслав відповів на це, що він є старим еміґрантом, до СССР не має заміру їхати, бо має право вибірати, чи залишатись тут, чи вертатись на батьківщину. Після цього еп. Вячеславові було дозволено відійти. Єпископ Платон відповів, що до СССР, як до країни, в якій панує влада тільки однієї партії, а до того партії, що поборює релігію і не визнає за людиною права до свобідного духового життя, він не має заміру повертатись, тим більше, що має на це парво як громадянин був. Польської Републики.

Після цього американський командант попросив до свого кабінету совєтського представника, який урядував у тім же приміщенні, і запропонував йому ствердити, чи еп. Платон є совєтський громадянин та чи мусить вертатись до СССР. Совєтський представник перепитав докладно еп. Платона, де той родився, де мешкав і коли, а довідавшись, що в 1939-1940 р., коли східні землі Польщі були зайняті большевиками, еп. Платон деякий час мешкав на Волині, сказав, що еп. Платон має їхати до СССР. На це еп. Платон відповів, що родився він у Польщі (повіт Біла-Підляська), там виріс і вчився та жив майже цілі своє життя, що ніколи громадянином СССР не був, совєтського громадянства не приймав та вважає себе й надалі польським громадянином, а тому до СССР і не думає повертатись. Після цього совєтський представник вийшов, а американський командант почав намовляти еп. Платона, щоб він добровільно виїхав до СССР. Єпископ Платон на це відповів, що добровільно до СССР не поїде, а колиб змушували його до цього силою, то він воліє вмерти тут, у демократичних обстановах. Ця відповідь викликала в американського команданта гостру реакцію і він, стукаючи кулаком об стіл, почав кричати, що він змусить еп. Платона виїхати до СССР. На це еп. Платон звернув увагу команданта, що він є високим церковним достойником та просив команданта бути з ним чемнішим. Одночасно еп. Платон попросив викликати польського звязкового офіцира, який взяв би його в свою оборону. Це ще більше роздратувало команданта і він сказав, що застосовує до еп. Платона домашній арешт. Після цього епископа, в супроводі двох німецьких поліцаїв, відпроваджено до пансіону, де він мешкав.

На другий день, 10-го серпня, еп. Платона знову виликано до американської командатури, де командант знову намовляв його їхати до СССР. Єп. Платон і на це відповів, що він і далі стоїть на попереднім становищі, до СССР їхати не хоче і не може, бо як польський громадянин має до цього право та просив звязати його з польським звязковим офіциром. На це американський командант, знову з великим роздратованням, відповів, що еп. Платон поїде таки до СССР, і що завтра, тоб-то 11. серпня, в 9-тій годині ранку він мусить бути готовий до виїзду, бо по нього приїде авто.

Як наслідок переживань за ті два дні, еп. Платон тяжко захворував і змушений був лягти в ліжко, тим більше, що цього вимагали лікарі. Між іншим з наказу американського команданта при дверях мешкання еп. Платона тоді поставлено сторожу (німецькі поліцаї), яка до сьогодні там стоїть.

11. серпня коло будинку, в якому мешкав еп. Платон, зібралось до 50 осіб різних національностей (крім українців були: поляки, литовці, латиші, естонці, грузини й вірмени), які передтим повідомили американську поліцію, що силою будуть противитись вивезенню еп. Платона. Можливо, що це було причиною, що заповіджене командантом авто не зявилось, а еп. Платон і далі залишився в Бад Кісінґен, під сторожею німецької поліції.

14. серпня командант прислав до еп. Платона повітового лікаря-німця, який мав перевірити стан його здоровля. Лікар дуже уважно оглянув еп. Платона і ствердив, що він дуже поважно хворий. В год. 8. вечора знову зявився той же лікар і запропонував епископові, переїхати до міського шпиталя. 15-го серпня знову зявився той же лікар, але цим разом у товаристві перекладчика з командатури, і повезли еп. Платона до військового американського шпиталю, де вже два американські військові лікарі уважно оглянули епископа й ствердили, як сказав перекладчик, що стан його здоровля є „загрожений". Але цей же перекладчик уважав за потрібне додати від себе, що „це Вас не врятує від повороту на рóдіну".

Треба зазначити, що цей перекладчик усильно ввесь час намовляв еп. Платона добровільно їхати до СССР, де мовляв усе змінилось на ліпше. Цей перекладчик є ніби то фіном, добре володіє російською французькою, анґлійською й німецькою мовами й знаний на терені Бад Кісінґен як той, що втримує добрі й зажилі стосунки з большевицьким представництвом, якому допомагає в вишукуванні громадян СССР.

Після оглядин в американському військовому шпиталі еп. Платона завезли до командатури, але не заставши команданта, відвезли до помешкання. Від того часу й досі епископ перебуває під сторожею німецьких поліцаїв. Останнє, як і те, що епископ і далі знаходиться під загрозою примусового вивезення до СССР, впливає дуже недобре на стан здоровля, яке гіршає з дня на день.

У звязку з цією подією, вже 12-го серпня зроблено інтервенцію в польській місії при Головній Кватирі в Франкфурті, де прирікли відразу інтервенювати в цій справі перед вищими американськими чинниками. В часі між 12-29 серпня інтервеньовано в цій же справі кілька разів у Головній Кватирі Аліянтів у Франкфурті, а 15. 8. польський епископ Ґавліна, маючи розмову з ґен. Нікельзеном, керуючим відділом ДП в Гол. Кватирі, просив його взяти в оборону еп. Платона.

Підчас розмов у Гол. Кватирі американські чинники ввесь час запевняли, що еп. Платонові не станеться нічого злого і після розгляду справи він буде звільнений, одначе становище еп. Платона й досі в нічому не змінилось і він і далі перебуває під домашнім арештом.

Єпископ Платон (Артемюк) родився 18. 12. 1891 р. в селі Носові, повіт Біла-Підляська. Від 1918 р. жив і працював у Бересті над Бугом, а від 1936 р. жив і працював на Волині (в тій частині, що була приналежна до Польщі). В березні 1940 р., як репатріянт, виїхав через Буг до Польщі, де й замешкав у Яблочинськім монастирі аж до приходу німців. В 1942 р. поїхав на Волинь, щоб упорядкувати могилу своєї дружини, але залишився там як епископ у Рівному аж до осени 1943 р., коли змушений був виїхати знову до Польщі в звязку з окупацією тих земель большевиками. До Німеччини еп. Платон приїхав у жовтні 1944 р. разом з рештою епископів і духовенством, що змушене було покинути рідні землі, бо було свідоме, що під большевиками їх чекає лише знущання й смерть.

Що передбачування українських епископів і духовенства були слушні, свідчить факт, що ще в осени й зимою 1943-44 р. на Волині й Київщині большевики перевели масові арешти українських священиків, яких у більшості депортували в глибину СССР, а багатьох розстріляли на місці арешту. В травні 1945 року з Галичини надійшли вістки, що в квітні 1945 р. большевики вивезли до СССР українських гр.-католицьких епископів, що там лишились. Цю вістку підтвердила Ватиканська радіовисильна. З пізніших вісток довідуємось, що большевики вивезли з Волині (в 1944 р.) і з Галичини (в 1944 і особливо в 1945 році) велику кількість українських священиків, та що епископ Станиславівський Ґрогорій Хомишин, помер у дорозі з Станиславова до Києва, а решту епископів — митрополит Йосиф (Сліпий) та епископ М. Чарнецький, Лятишевський і Будка — перебувають тепер по вязницях НКВД у Харкові та Києві.

Карель Чапек.

Про лірічного злодія

Воно часом складається інакше, — озвався після довшої мовчанки редахтор Зах. — Кілько то разів направду не знаємо, чи то нечиста совість або лише така чванькуватість, бажання показати себе. Головно ті злочинці з покликання певно трісли6, якби не могли то тут то там похвалитися тим, що вчинили. Я гадаю, що багато злочинів вимерлоб, якби суспільнусть їх легковажила. Такого фахового злочинця підбадьорює ця надзвичайна прилюдна увага, якою втішається. Не кажу, що люди крадуть і грабують лише задля тієї слави. Роблять це задля грошей або з легкодушности або під впливом злих приятелів, та як уже раз занюхають тієї „народньої слави", пробудиться в них якась меґальоманія — це вже зовсім так само, як у тих політиків і взагалі людей, що працюють прилюдно.

Чекайте! Буде тому вже чимало літ, як я редаґував наш знаменитий провінціональний тижневик „Післанця Сходу". Я, правда, народився на Заході та ви не повірилиб, з яким запалом я боровся за реґіональні справи східної Чехії. Це така спокійна горбовина, наче її вималював, із сливковими алеями і тихими потічками. Я тижнями переконував „наш простий верховинський нарід, що тяжко бореться за скибку хліба з непривітною природою і неприхильністю влади"...
— Пане, це так гарно та від серця писалося; всього два роки я защепив тамошньому народові переконання, що вони прості верховинці, що їх життя геройське та тяжке, що їх батьківщина хоч і бідна, одначе мелянхолійно гарна і гориста — я гадаю, журналіст більше не всилі вчинити, ніж вичарувати на Часлявську якийсь шматок Норвеґії. З того видно, які великі завдання може виконувати преса.

То знаєте, провінціональний редактор мусить головно дбати про льокальні події. Отже раз зупинив мене на вулиці тамошній поліційний комісар: і каже: „Так, нині вночі якийсь ледащо ограбив крамницю Вашати, торговлю мішаних товарів. А що ви на це сказалиб, пане редакторе, той нікчемник там написав і подишив на пульті поезію. Таж це безсоромність, що, ні?"

— Покажіть мені цю поезію — я сказав зараз — це буде для „Післанця". Побачите, що при допомозі друку зловимо того злодія. А крім того, пане, зважте, яка то сензація буде для нашого міста і для всього краю!

Словом, цю поезію після довгих переговорів я дістав і надрукував у „Післанцю Сходу". Скажу вам її, коли ще собі її пригадую. То було більше-менше так:

Перша, друга, третя, четверта, пята,
Шеста, сема, осьма, девята, десята,
Одинацята, дванацята вдаряє,
То така година, що злодіїв знає.
А коли я тії двері розбивав,
То тудою вулицею хтось манджав,
Не був би я хіба злодій, колиб я боявся,
Відгук ходи усе більше й більше віддалявся.
Як хто в тількій чорній пітьмі самий наслухає,
Чує, як у нього в груди серце ударяє.
Ой, те моє бідне серце, сирота, як я,
Ридала би надімною матінка моя.
Комусь там у світі не щастить,
А я тут сам, лиш миш шелестить.
Миш і я, обоє ми злодії,
Тож я їй кришок трохи розсіяв.
Вона не хоче показатись, де сидить
Так воно: злодій і перед злодієм тремтить.
Міг би я того написати ще багато,
Та згоріла мені свічка, темна хата.

Так то я цю поезію надрукував із обширним психольоґічним і мистецьким оглядом. Я підкреслив її балядові прикмети та ясно вказав на ніжні струни у злодійській душі. Була це свого роду сензація. Часописи інших країв і інших краєвих міст впевняли, що це звичайний удатний пляґіят. невдатний переклад з анґлійської мови і ще там щось. Та коли я так вів найзавзятішу полеміку в обороні нашого краєвого злодія-поета, прийшов до мене той комісар з поліції і каже: „Так, пане редакторе, вже можна би було скінчити з тим вашим проклятим злодієм. Подумайте: цього тижня він уже знову обікрав два помешкання і одну крамницю, і після кожної крадежі залишив на місці злочину довгу поезію!"

Я — дуже радий з того, приятелю, ми це видрукуємо!

— То так ішло би в безконечність — пробурмотів комісар. — Пане, це сприяння злочинцям! Таж той чоловік краде тепер лише із такої пробудженої письменницької амбіції! Якось мусите йому відібрати той запал, знаєте? Напишіть, що ті поезії нінащо, що вони не мають форми або настрою, або що хочете. Я гадаю, що той драб тоді перестане красти.

— Гм, — кажу — такого ми написати не можемо, коли вже його раз похвалили. Та знаєте що? не будемо йому більше друкувати тих поезій, ось що!

І так. За дальших чотирнацять днів було пять нових крадежей із додатком поезій, одначе „Післанець Сходу" про них мовчав, наче мертвий. Я лише боявся, щоб наш злодій наслідком враженого авторського себелюбства не перенісся до Турновська або Таборська та не став темою тамошньої преси. Подумайте: якби там ті пани дерли носа. Ця мовчанка якось збентежила нашого злодія. Яких три тижні був спокій, а потім зачалися ті крадежі знову, лише з тією різницею, що додаткові поезії він посилав почтою безпосередньо до редакції „Післанця Сходу". Одначе „Післанець Сходу" завзявся. Одно, що не хотів мати до діла з місцевою владою, друге, ті поезії були все слабші а слабші. Автор став повторятися та придумувати такі романтичні викрутаси і прикраси, словом став поводитися наче справжній письменник.

Раз серед ночі прийшов я з гостинниці додому, підсвистував собі наче шпачок і засвітив сірник, щоб засвітити лямпу. В цій хвилині хтось мені зпоза плечей дмухнув на сірник і загасив його.

— Не світити, — озвався глухий голос. — Це я.

— Ага, — сказав я — а чого ви хотілиб?

— Я прийшов спитатися вас — сказав глухий голос — що з тим поезіями?

— Чоловіченьку — кажу — то ви все ще не знали, в чому річ? — таж тепер не редакційні години. Прийдіть завтра в одинацятій.

— А ви дасьте мене арештувати? — сказав голос гірко. — Так годі. Чому вже не друкуєте моїх поезій?

(Кінець буде).

ЯК НАЦІСТИ РЕКРУТУВАЛИ В ФРАНЦІЇ ДО РОБОТИ В НІМЕЧЧИНІ?—Отсей плякат це велика рідкість. Притезено його з Франції американським офіциром, що був при штабі ґен. Айзенгавера. Це націстівська пропаґанда, якор вживали націсти, щоб затягнути французів до німецьких робітничих батальонів. Французьке підпілля це нищило й тому так мало з цього заховалось. Ориґінал буде виставлений наступного тижня в Ню Йоку, в Ракефелер Сентер, в Музею Науки і Промислу, заходами Нешенел Вор Фонд.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 21. жовтня 1945 р. помер

ПАВЛО ҐОЛДАК,

довголітний член Тов. Володимира, від. 179 У. Н. Союзу в Ст. Луіс, Мо.

Покійний полишив у смутку жену Еву, сінів Михайла, серменте Івана, Павла полісмена, доньки: Марію, Марсеґу, Ольґу, Анну, усі подружені; брата Василя, зятів і внуків, котрі є усі членами У. Н. Союзу.

Тлінні останки поховано на цвинтари св. Петра й Павла. — В. И. П.!

М. Паращак, секр.

Дня 17. жовтня 1945 року помер у 60. році життя

ПЕТРО БАС,

член Бр. св. Стефана, від. 221, У. Н. Союзу в Шікаґо, Ілл.

Покійний походив зо села Заздрість, повіт Теребовля, Західна Україна. Полишив у смутку жену Теклю, два сини Михайла і Володимира і дочку Марію.

Похорон відбувся 20. жовтня при участи родини, членів від 221 і знайомих. З греко-катол. церкви відпроваджено на український цвинтар св. О. Николая, — В. И. П.!

Т. Шпікула, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. ім. Богдана Хмельницького від Покр. Пр. Тройці, від. 158, повідомляє своїх членів, що збори, котрі мали відбутися в суботу, перенесено з важних причин на неділю, 4. листопаду, в 2. год. пополудні, в У. Н. Домі на Ґренд ул. Просимо членів прийти, бо є дуже важні справи до полагодження. — М. Кіт, рек. секр.

БРИДЖПОРТ, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. листопаду, в гали церковній, 34 Біч ул., точно в годині 2:30 пополудні. Взиваємо всіх членів прийти на час. — М. Галькевич, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 4. листопаду, в годині 12:30 сполудня, в домі Відділів У. Н. Союзу. Просимо членів прийти на час, бо є дуже важні справи. — За уряд: Г. Бобик, предс.; М. Фединський, кас.; В. Пилипів, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. листопаду, в сали парохіяльній, зараз по Сл. Божій. Просимо членів прийти і вирівнати свої вкладки. — Уряд.

БОФАЛО, Н. Й. — Тов. Український Сокіл, від. 304, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 4. листопаду ввечір. Буде квартальний звіт і важні справи до полагодження. — Н. Гнатик, предс.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ І КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ!

ПОШУКУВАННЯ

Юліян Тимняк пошукує вуйка **Василя Піхурка** з села Замісте, повіт Перемишль.

Ярослав Олійник — вуйка **Івана Карабіна,** замешкалого в Торонто, Онт.

Петро Кривцун — вуйка **Павла Карпа,** який має перебувати в Арґентині.

Адреса до всіх трьох: **Ukrainian Social Club, 188 Cheetham Hill Rd., Manchester 8, England.**

Марію й Петра Побережного з села Ольшениці великі, повіт Золочів, пошукує Стефан Воловець, син Ониська. **Wolowec Stefan, P. 15, Polish Forces, Edenlov, England.**

ТАРЗАН, ч. 1272. Жалібне благання.

Брекевз побачив Тарзана і закликав до нього: „Ти спізнився. Ти ніколи не дістанеш у руки ні мене ні Десію".

Науковець запалив ґніт, а потім закликав: „Незабаром всі ми згинемо. Ґніт короткий".

У цій же хвилині Тарзан почув благальний крик понад своєю головою. Там у вікні стояла Десія.

„Тарзане, чудний Тарзане! Ти прийшов по мене. Ах будь ласка, візьми мене з собою!".